

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2025

**RELIGIESTUDIES V2
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 20 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Merk SLEGS die eerste DRIE vrae.
2. Let op die maksimum punte vir elke vraag.
3. TWEE punte word vir elke punt toegeken.
4. Indien meer as die vereiste punte gegee word, merk die vereiste getal en trek 'n lyn en skryf MAKS. om die bereikte maksimum aan te dui.
5. Indien die antwoorde nie genommer is nie, let op die chronologiese volgorde en punt.
6. Die nasienriglyn is die basis van jou nasienwerk.
7. Tel op volgens die subvrae om vraag-vir-vraag-analise te vergemaklik.

VRAAG 1**1.1 Bespreek SES simptome van 'n persoon wat verslaaf is aan dwelms en alkohol.**

Merk slegs die eerste SES antwoorde.

- Fisiese voorkoms: gewigsverlies, verandering van velkleur en uitslag
- Sielkundige simptome: depressie, isolasie, gewelddadige gedrag, angs en paranoia
- Verwaarlosing van verantwoordelikhede soos werk of persoonlike verpligtinge.
- Swak oordeel: riskante gedrag soos onveilige seks, lieg, ens.
- Kriminele aktiwiteite/ klein misdade: inbraak, diefstal, vinnige verkoop van klein items soos selfone, ens.
- Finansiële probleme as gevolg van groot bedrae geld wat aan dwelms bestee word.
- Geestesversteuring soos hallusinasies.

(12)

1.2 Verduidelik VYF oorsake van dwelmmisbruik.

Merk slegs eerste VYF antwoorde.

Gesinsagtergrond – enigiemand met familieledede wat dwelmmisbruikprobleme ontwikkel het, loop 'n hoër risiko om self middelmisbruikprobleme te ontwikkel.

- Geestesgesondheidsprobleme kan soms tot alkohol- of middelmisbruik lei.
- Mense gebruik dwelms as 'n hanteringsmeganisme vir stres, finansiële druk en verhoudingsprobleme.
- Portuurdruk – wanneer middelmisbruik 'n norm is.
- Verveeldheid en 'n gevoel van geen doel in die lewe lei tot middelmisbruik.
- Gevoelens van depressie, angs en gebrek aan beheer is ook dryffaktore.

(10)

1.3 Met verwysing na enige EEN godsdienst wat jy bestudeer het, bespreek die leringe daarvan rakende dwelmmisbruik.**VOORBEELD 1: CHRISTENDOM**

- 'En moenie dronk word van wyn waarin losbandigheid lê nie, maar word met die Gees vervul'. (Ef. 5:18)
- Dit beteken dat middelmisbruik 'n mens kwesbaar maak vir enige vorm van slegte gedrag.
- 'Weet julle nie dat julle liggaam 'n tempel van die Heilige Gees is wat in julle is, wat julle van God het, en dat julle nie aan julleself behoort nie?' (1 Kor. 6:19).
- Dit beteken dat 'n mens sy/haar eie liggaam moet respekteer as 'n heilige tempel wat aan God gewy is.
- 'Waarom geld spandeer aan wat nie brood is nie en julle arbeid aan wat wel nie tevrede stel nie?' (Jesaja 55:2)
- Dit beteken dat om geld aan dwelms te bestee geen voordeel inhou nie, en dat dwelms nie 'n noodsaaklike uitgawe is nie.
- Almal wat hulle liggaam heilig hou, moet hulle van enige vorm van middelmisbruik weerhou.
- 'Afguns, dronkenskap, brassery en dergelike dinge. Ek waarsku julle soos ek julle al voorheen gewaarsku het, dat die wat sulke dinge doen, die koninkryk van God nie sal beërwe nie.' (Gal. 5:21)

- Wyn is arrogant, sterk drank is losbandig.' (Spr. 20:1)
  - Middelmisbruik is verbode aangesien dit die individu gewelddadig maak.
- 'Wee die wat helde is in die drink van wyn en kampioene in die meng van drank' (Jesaja 5:22)
- Die profeet waarsku mense oor die gevaar van drank.

VOORBEELD 2: BOEDDHISME

- Boeddhisme leer dat individue die waarheid oor die menslike ervaring wat binne hulself lê, moet ontdek. Daarom verbied dit mense om enige verstandvernietigende dwelms te gebruik.
- Meditasie is ook baie belangrik in Boeddhisme, aangesien dit help om insig en wysheid te kry. Middelmisbruik belemmer meditasie.
- In Boeddhisme word nugterheid van die verstand hoogs bevorder.
- Regte bewustheid is belangrik om verligting te bereik, wat die hoogste doel van Boeddhisme is.
- Middelmisbruik word veroordeel; dit verhinder 'n mens om verligting te bereik.
- Dit is op hierdie basis dat middelmisbruik in Boeddhisme verbode is.
- Boeddhisme veroordeel ook enige middel wat die liggaam kan beskadig.
- Die Boeddha het geleer dat 'n morele lewe selfdisipline en selfbeheersing sal meebring. Dit is nodig om die begeerte na dwelms te stop.
- Die Boeddha het geleer dat mense slegs deur die Agtvoudige Pad te volg, ongebonde kan raak en hulself kan bevry van die pynlike ervaring van wedergeboorte. Dwelmmisbruik is een voorbeeld van die pynlike ervaring van verkleefdheid/gehegtheid.

LET WEL: Ander relevante antwoorde moet gekrediteer word.

VOORBEELD 3: ISLAM

- Middelmisbruik word nie in Islam toegelaat nie.
- Enigiets wat met 'n mens se intellek inmeng, is 'n onwettige stof.
- Middelmisbruik lei tot dade wat nie in Islam toegelaat word nie.
- Middelmisbruik meng in met aanbidding.
- Middelmisbruik is haraam.

VOORBEELD 4: ATG

- Alkohol word slegs vir rituele doeleindes gebruik en oormatige gebruik word afgekeur.
- Middelmisbruik versteur die balans tussen die fisiese en geestelike ryk, en lei tot negatiewe gevolge van die kwaadmaak van die voorouers.
- Middelmisbruik ontwig die sosiale orde van ubuntu en veroorsaak konflik.
- Middelmisbruik veroorsaak dat mense van die morele en etiese gedrag afwyk en slegte besluite neem.
- Middelmisbruik versteur die menslike deugde van vriendelikheid, nederigheid, omgee, ens.

(2 x 5) (10)

1.4 Bespreek die impak van dwelmmisbruik op die samelewing.

- Die misdaadsyfer neem toe
- Kindermishandeling en vrouemishandeling neem toe
- Die samelewing leef in vrees
- Geweld word die orde van die dag
- Die morele vesel van die samelewing word geërodeer (2 x 4) (8)

1.5 Bespreek die praktiese strategieë of stappe wat godsdienstige organisasies kan neem om dwelmmisbruik aan te spreek.**Merk slegs die eerste VYF punte.**

- Godsdienstige organisasies moet die jeug aanmoedig om aan gesondheids- en sportprogramme deel te neem.
  - Godsdienstige gemeenskappe moet werksinkels vir middelmisbruik-bewustheid hou.
  - Hulle moet gemeentelide/volgelinge aanspreek en die gevare van middelmisbruik verduidelik.
  - Relevante godsdienstige leringe moet beklemtoon word.
  - Godsdienstige organisasies moet hand aan hand met gemeenskaps-polisiëringforums werk om onaangekondigde lukrake soektogte in die samelewing uit te voer.
  - Hulle moet dwelmbase aan die polisie rapporteer aangesien die dwelmbase binne die gemeenskap woon.
  - Die organisasies moet ook voormalige verslaafdes na werksinkels nooi, sodat die gemeenskap eerstehands kan leer oor die skadelike gevolge van middelmisbruik.
  - Godsdienstige organisasies moet die plaaslike munisipaliteit en gesondheidsorg nader om 'n rehabilitasiesentrum te stig om diegene te help wat geraak word.
  - Hulle moet eis dat daar by elke polisiestasie 'n alkohol en dwelmmisbruiklessenaar moet wees wat deur die provinsiale regering befonds word. Dit sal middelmisbruik holisties teiken. (2 x 5) (10)
- [50]**

VRAAG 2

2.1 Noem enige TWEE vertakkings binne EEN godsdien en vergelyk die interne verskille wat onder die volgende opskrifte bestaan:

2.1.1 **Praktyke**

VOORBEELD 1: CHRISTENDOM

Praktyke in Katolisisme

- Bywoning van die Heilige Mis op 'n Sondag is verpligtend.
- Soos 'n kind groei, ontvang dit die sakramente op die toepaslike stadiums: Eerste Heilige Nagmaal en aanneming.
- Hulle gebruik die rosekrans in hul gebede.
- Katolieke is lief vir die simbool van die kruis en laasgenoemde is van die kruisbeeld oorkant met die figuur van Jesus daarop.
- Die sakrament van biege behels die biege aan 'n priester.

Praktyke in Protestantisme

- Hulle woon gereeld kerkdienste op Sondag by.
- Soos 'n kind grootword, ontvang hy/sy gepaste opleiding, bv. Sondagsskool en jeuggroepe.
- Hulle plaas groot klem op die Skrif.
- Daar is die uitvoering van genesingsdienste.

Praktyke in die Oosters-Ortodokse Kerk

- Hul rituele behels baie gebruik van wierook.
- Hulle is lief vir ikone (styl van heilige beelde) en die binnekant van hul kerke is ryklik versier.
- In hul gebede soen hulle die ikone en steek kerse aan.
- Oosterse-Ortodokse vroue dra wit klere kerk toe.

VOORBEELD 2: BOEDDHISME

Praktyke in Theravada Boeddhisme

- Die ideaal in Theravada Boeddhisme is dat die individu 'n lewe van meditasie lei om verlig te word.
- Die monnike woon in kloosters, bedel vir kos en mediteer die meeste van die dag.
- Hulle help en werk saam met leke in belangrike lewensgebeurtenisse soos geboortes, troues en begrafnisse.
- Die monnike presideer nie, maar woon by om gewig aan die gebeure te gee.
- Die meeste godsdienstige praktyke word in die huis uitgevoer, hoewel daar ook individuele en gemeenskaplike meditasie en gesang in tempels is.

Praktyke in Tibetaanse Boeddhisme

- Hierdie Boeddhiste beoefen baie rituele.
- Hulle gebruik rituele en gesang in gebed.
- Hulle neem ook aan meditasie deel.
- Hulle gaan in transe om wysheid te verkry.

Praktyke in Mahayana Boeddhisme

- Hierdie vorm van Boeddhisme het 'n konsep genaamd Bodhisattva ontwikkel.
- 'n Bodhisattva is 'n persoon wat op eie meriete Nirvana kon binnegaan, maar uit passie vir lydende mense besluit het om hierdie ingang te vertraag om ander te help.
- Die Bodhisattva is dus beskikbaar om mense te help om verligting te bereik en kan later 'n Boeddha word.
- In Mahayana Boeddhisme kan gewone mense goddelike wesens nader om hulle te help in die soeke na verlossing.
- Mahayana Boeddhiste mag meer rituele elemente beoefen as wat in Theravada Boeddhisme waargeneem word.
- Voorbeelde is om hulself te prostreer, te sing en wierook aan te steek.

LET WEL: Ander relevante antwoorde moet gekrediteer word.

VOORBEELD 3: ISLAM**Praktyk in Sjia**

- Godsdienstige praktyke is streng in ooreenstemming met die Sunnah van die Profeet, soos uiteengesit in die Hadith.
- In Soenni-Islam is 'n 'Imam' bloot 'n leier van 'n gemeentelike gebed.
- Imam dui nie op formele opleiding in Soenni-Islam nie.
- Muttah (tydelike huwelik) is verbode.

Praktyke in Soenni

- Imams is slegs afstammelinge van die profeet Mohammed, wat hulle glo goddelik aangestel is
- Die heiligdom van Hussein in Karbala is 'n belangrike pelgrimstog vir die Sjïiete
- Muttah (tydelike huwelik) word toegelaat
- Hulle beoefen selfverminking, byvoorbeeld by die herdenking van die tragedie van Karbala
- Daar is twee skole van regsopinie – Akbar en Usuli

(10)

2.1.2 Bestuur**VOORBEELD 1: CHRISTENDOM**

- Die hoof van Katolisisme is die Pous.
- Die sentrum van mag is in Rome (Vatikaanstad).
- Die kerk word op parogievlak deur priesters, dekanate deur dekane, bisdomme deur biskoppe en aartsbisdomme deur aartsbiskoppe.
- Die kardinale is die verteenwoordigers van die Pous in verskillende geografiese streke, byvoorbeeld die Suider Afrikaanse streek is onder Kardinaal Napier.

Bestuur in Protestantisme

- Die kerke word regeer deur geordende predikante en biskoppe of verkose ouderlinge.
- Algemene heerskappy is deur 'n hoër gesag soos 'n sinode of algemene vergadering, onder voorsitterskap van die voorsittende biskop.
- Sommige Protestantse kerke is onafhanklik en nie verantwoordbaar aan hoër gesag as die gemeente nie.
- Onder die Presbiteriaanse stelsel word die gemeentes deur die kerkraad/sitting bestuur. Laasgenoemde bestaan uit die kerkpredikant en ouderlinge.

Bestuur in die Oosters-Ortodokse Kerk

- Die verskille tussen die Katolieke en Ortodokse Kerke is dat laasgenoemde nie die leierskap van die Pous aanvaar nie.
- Gesag binne die kerk is in die hande van die biskoppe en aartsbiskoppe.
- Hul geordende predikante sluit priesters, biskoppe en aartsbiskoppe in.
- Hul geordende geestelikes mag getroud wees. Hulle hoef nie selibaat te wees nie.

VOORBEELD 2: BOEDDHISME**Bestuur in Theravada Boeddhisme.**

- Basies is die bestuur van die Theravada- en Mahayana-takke dieselfde.
- Theravada Boeddhisme is een kompakte tak, met min of geen afwyking in verskillende dele van die wêreld.
- Die klooster het groter betekenis in Theravada Boeddhisme as in ander vertakkinge.

Bestuur in Mahayana Boeddhisme

- Elke groep van die Mahayana word deur 'n senior monnik regeer.
- Die senior monnik word bygestaan deur 'n raad van ander senior monnike en soms senior nonne.
- Hierdie vorm van Boeddhisme het ontwikkel in baie groeperings wat tot baie buigsaamheid rakende bestuur gelei het.

Bestuur in Tibetaanse Boeddhisme

- Tibetaanse Boeddhiste het 'n leier genaamd die Dalai Lama.
- Daar was 'n opeenvolging van Dalai Lamas van die 17de eeu tot 1959.
- Toe die Volksrepubliek van China Tibet in 1959 binnegeval het, het die huidige Dalai Lama, Tenzin Gyatso, uit Tibet gevlug.
- Hy is sedertdien 'n geestelike leier in ballingskap.

LET WEL: Ander relevante antwoorde moet gekrediteer word.

Voorbeeld 3: ISLAM

Bestuur in Soenni

- Daar is geen geestelikes in Soenni-Islam nie
- Enige Moslem kan op die gemeenskapsrade dien
- Bestuur is gemeenskapsgebaseerd
- Islamitiese geleerdes en gemeenskapslede dien op die bestuursrade van moskees, madrassas en skole
- In regering word die Sunnah van die Profeet onderhou

Bestuur in Sjïiete

- Sjïitiese Moslems vereer die afstammeling van die Profeet
- Mohammed, en glo dat hulle die goddelike reg het om Moslems te lei.
- So 'n leier word 'n 'imam' genoem.
- Die laaste woord in enige onsekerheid oor enige godsdienstige of politieke kwessies lê by die verteenwoordiger van die imam.
- Bestuur is in die hande van mullahs (priesters) wat deur godsdienstige dekreet regeer.

(10)

2.2 Bespreek die voordele van interne verskille in godsdienste.

- Interne verskille laat verskille in die interpretasie van heilige tekste toe.
- Daar is potensiaal vir godsdienstige groei, voortspruitend uit die interaksie van onderafdelings.
- Dit is ook meer tegemoetkomend, aangesien mense nie almal dieselfde is nie.
- Interne verskille bevorder verdraagsaamheid, aangesien verskillende sienings ook binne dieselfde godsdienst aanvaar word.
- Hulle dwing die aanhangers om te fokus op wat gemeen is, eerder as die verskille.
- Belangrike oortuigings bly onveranderd, maar praktyke kan verskil tussen onderafdelings van dieselfde godsdienst.
- Bv. In Islam is die shahadah (getuigenis dat Allah alleen aanbedding werd is, en dat Mohammed Sy BoodsAPPER is) ononderhandelbaar, maar verskille in jurisprudentie en rituele bestaan wel.
- In Afrika Tradisionele Godsdienst is voorvaderaanbedding ononderhandelbaar, maar rituele verskil baie tussen die verskillende vertakings.

(8)

2.3 Beantwoord die volgende vrae:

2.3.1 Bespreek inspirasie in die konteks van godsdienste.

Inspirasie is 'n belangrike normatiewe bron in baie godsdienste.

- Dit is die ware oorsprong van alle godsdienste.
- Inspirasie verwys na die krag of dryfkrag van 'n buitengewone wese wat 'n gekose wese oorneem.
- Die stigtersfigure van baie godsdienste is geïnspireer deur 'n hoër mag of wysheid.
- Sulke mense het gevoel dat hulle 'openbaring' van 'n buitengewone wese ontvang het.
- In Afrika Tradisionele Godsdienst ontvang die mediums of waarsêers inspirasie terwyl hulle in 'n beswying is.
- Inspirasie is 'n kragtige motivering vir die volgelingen van 'n godsdienst.

- Daar is verskeie tipes inspirasie, naamlik:
  - Goddelike inspirasie wat direk en onmiddellik is en die stigters van godsdienste geïnspireer het
  - Hedendaagse inspirasie wat voortdurend is en dien om aanbidders met hul Skepper te verenig
  - Mediums en waarsêers in ATR kommunikeer met die geestelike realm deur inspirasie.

(10)

2.3.2 Noem en verduidelik DRIE hermeneutiese beginsels.

Merk slegs die eerste DRIE antwoorde

Grammatika en historiese konteks

- Dit beteken dat die geskrifte binne die konteks van die tyd en omstandighede verstaan moet word.
- Grammatikareëls beteken die gebruik van die presiese en gewone betekenis van woorde.

Duidelikste betekenis

- Die betekenis wat die duidelikste of mees voor die hand liggend vir die leser is, moet in ag geneem word wanneer normatiewe bronne geïnterpreteer word.

Plan, doel en konteks

- Die plan of struktuur van die hele dokument moet in ag geneem word
- 'n Uittreksel moet as deel van die geheel binne die konteks gesien word
- Byvoorbeeld, is die skryf van poësie of prosa

Betekenis van woorde

- Die betekenis van woorde verander met verloop van tyd, konteks en op verskillende plekke
- Bv. "Adam het Eva geken" het beteken dat hy seksuele omgang met haar gehad het
- Vir korrekte interpretasie moet die oorspronklike betekenis gebruik word

Figuurlike taal

- Dit impliseer die gebruik van sekere woorde om iets in heilige teks voor te stel, soos die 'saad' en 'grond' in die gelykenis van die saaiër, in die Christendom
- Dit moet geïdentifiseer word om letterlike interpretasie te vermy
- Voorbeelde sluit in gelykenisse in die Christendom, Boeddhisme en Hindoeïsme
- Vereis die inagneming van ander hermeneutiese beginsels om korrek te interpreteer

(12)

[50]

VRAAG 3**3.1 3.1.1 Die stand van godsdienstige samewerking in Suid-Afrika voor die demokratiese verkiesings van 1994**

- In Suid-Afrika voor 1994 of apartheid is alle aspekte van die samelewing, insluitend godsdiens, oorheers deur die beleid van apartheid.
- Slegs Christelike godsdiens is in die openbaar erken en in skole geleer
- Ander godsdienste is eenvoudig geïgnoreer of verkeerd voorgestel
- Dus was godsdienste 'afsonderlik' van mekaar en selfs binne 'n godsdiens was daar skeiding langs rasselyne.
- Gedurende die hoogtepunt van die strydjare het godsdiens egter 'n kragtige mag van weerstand en eenheid tussen verskillende godsdienste bewys
- Leiers van verskillende godsdienste het saamgestaan en dikwels die protes in 'n sterk vertoon van intergodsdienstige samewerking gelei
- Voorbeelde van strydende godsdiensleiers sluit in eerw. dr. Frank Chikane, aartsbiskop Desmond Tutu, eerw. dr. Allan Boesak, aartsbiskop Denis Hurley, Imam Haron, hoofrabbi Cyril Harris, Ashwin Trikamjee, ens.
- Die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke (SACC) is in 1968 gestig
- Die SACC het Christene van verskillende denominasies verenig
- Die Roep van Islam is in 1984 gestig
- Jode vir Geregtigheid is in 1985 gestig
- Die tak van die Wêreldkonferensie van Godsdienste vir Vrede (WCRP – SA) is in 1984 gestig.

(12)

3.1.2 Die prestasies van die NRLF of NICSA

- Hulle slaag met MIV/Vigs aangesien die aantal nuwe infeksies afgeneem het en gratis behandeling beskikbaar is.
- Hulle het ook daarin geslaag om alle godsdienste in onderwys te bevorder omdat verskillende godsdienste billike geleenthede in skole kry.
- Hulle slaag daarin om intergodsdienstige konflik in Suid-Afrika te voorkom omdat daar godsdienstige samewerking tussen verskillende godsdienste in Suid-Afrika is.
- Hulle faal om kindermishandeling en GBV aan te spreek, want die aantal gevalle neem toe
- Hulle faal daarin om etiese en morele waardes te bevorder omdat die tempo van bedrog en korrupsie daagliks toeneem

(10)

3.1.3 Die doel van PROCMURA

- Die doel van PROCMURA is om getuïenis te lewer van die evangelie (om 'n Christelike leefstyl te leef en 'n lewende getuïenis) binne 'n intergeloofsomgewing te wees.
- Om:
  - vreedsame naasbestaan tussen Christene en Moslems te bevorder
  - konstruktiewe betrokkenheid binne Moslems vir vrede te bevorder
- Om vroue en jongmense deur middel van opvoedkundige programme te bemagtig
- Om versoening tussen Christene en Moslems te fasiliteer (8)

3.2 3.2.1 Bespreek humanisme in godsdienstige konteks.

- Verwys na die lering dat menslike sake prioriteit geniet bo bonatuurlike of goddelike sake.
- Die term is algemeen van toepassing op die oorreikende sosiale en intellektuele filosofieë van die Renaissance-era.
- Verligtingsfilosowe soos Hobbes en Hume's het die verspreiding van humanisme deur Europa en Amerika gehelp
- Gedurende die era van verligting het wetenskap, rede en intellektualisme gevorder. God was nie meer die beginpunt om die wêreld te verstaan nie, maar die verstand.
- Dit is die eerste keer as 'n konsep in die 1950's gebruik. Die term 'humanisme' was oorspronklik 'n godsdienstige term.
- In die 19de eeu het die betekenis van 'humanisme' vir die meeste Engelssprekendes na 'ateïsme' verskuif. (12)

3.2.2 Bespreek die positiewe bydrae wat sekularisme tot godsdiens maak het.

- Godsdienstige invloed het in baie sferes van die samelewing afgeneem.
- Dit bevorder godsdiensvryheid.
- Dit bevorder godsdienstige verdraagsaamheid.
- As gevolg van sekulêre invloed word geen godsdiens amptelik deur die staat bevoordeel nie.
- Daar is vreedsame naasbestaan, omdat alle godsdienste as gelykwaardig erken word.
- Onder 'n sekulêre grondwet, mag alle godsdienste op hul eie maniere beoefen en aanbid, maar mag nie inbraak maak op die godsdienstige regte van ander nie.
- Gedurende staatsfunksies, soos die inhuldiging van die president, neem alle gelowe deel.
- Godsdiens kan nie voorwaardes op die wette van die staat dikteer nie.
- Sekularisme het tot herevaluering/herinterpretasie van heilige skrif/tekste gelei. (8)

[50]

VRAAG 4**4.1 Vergelyk Darwin se evolusieleer en enige EEN van die Abrahamitiese godsdienste se weergawes van die skepping.****ISLAM / CHRISTENDOM / JUDAÏSME**

- Leer dat Allah / God die skepper is van alles wat in die hemel en op aarde is.
- Die eerste mens was Adam, wat God uit klei gemaak het.
- Allah het sy gees in Adam geblaas, en hy het lewendig geword.
- Eva (Hawwa) is toe uit Adam se ribbebeen geskep.
- Mense is die hoogste status van God / Allah se skepping gegee.
- Hulle het oorspronklik in die Paradys / Tuin van Eden gewoon.
- Mense is geskape sodat hulle God/ Allah kan aanbid.
- Volgens die evolusieteorie is mense nie perfek geskape nie.
- Soos alle ander spesies, het mense geleidelik ontwikkel (hul vorm verander) en meer kompleks geword deur te ontwikkel langs die pad van suksesvolle variasie.
- Darwin het geglo dat mense geen hoër status het nie, maar in die stryd om oorlewing het hulle beter aangepas en hulle is bevoordeel, terwyl diegene wat dit nie gedoen het nie, uitgesterf het.
- Beide die wêreld en sy spesies verander oor tyd.
- Dit is dus duidelik dat Islam die idee verwerp dat die mens net nog 'n dier is wat uit ape ontwikkel het.

(16)

4.2 Verduidelik die Oerknalteorie

- Volgens die Oerknalteorie is dit nie bekend wat voor die Oerknal bestaan het nie.
- Die Oerknal het ongeveer 13,7 miljard jaar gelede plaasgevind.
- Die Oerknalteorie leer dat daar 'n enorme ontploffing was waaruit die verskillende planete gevorm is.
- Hierdie enorme ontploffing het in die ruimte plaasgevind en die heelal het verskyn en tot 'n enorme grootte uitgebrei.
- Die Oerknalteorie beweer dat hierdie skeppingsproses in 'n sekonde plaasgevind het.
- Klein temperatuurverskille in die aanvanklike ontploffing het tot die vorming van materie en energie gelei.
- Die materie het in klonte gekondenseer en die sterre en sterrestelsels gevorm.
- Sommige van die klonte in sterrestelsels het in 'n kombinasie van sterre en planete gekondenseer.
- Wetenskaplikes glo dat die heelal steeds besig is om uit te brei.
- Dit is nie bekend of hoe die heelal sal eindig nie.
- Die aarde is ongeveer 4,5 miljard jaar gelede gevorm.

(14)

4.3 Bespreek die reaksies van ENIGE EEN op Darwin se teorie:

Christendom / ISLAM / JUDAÏSME VOORBEELD

- Die Christendom twyfel nie dat God die heelal geskep het as deel van Sy goddelike plan vir die mensdom nie.
- Die boek van Genesis beskryf hoe God die wêreld in ses dae geskape het (en op die sewende dag het Hy gerus).
- God het Adam en Eva geskep, daarom is daar geen plek vir die evolusieteorie in die skepping nie.
- Darwin se werk is deur die kerk as kontroversieel beskou.
- Die teorie is soos volg gekritiseer:
  - Daar is geen bewyse in die menslike geskiedenis vir die ontwikkeling van nuwe spesies nie.
  - Daar is geen bewyse dat een spesie uit 'n ander ontwikkel het nie.
  - Die pogings om nuwe spesies deur kruisteling te skep, is geneig om onsuksesvol te wees omdat die hibriede nie kan teel nie.
  - Christene argumenteer dat sekere aspekte van die skepping te kompleks is om te hê deur natuurlike seleksie gebeur het.
- Baie Christene los die konflik op deur voor te stel dat die Bybel simbolies en nie letterlik geïnterpreteer moet word nie.

HINDOEÏSME VOORBEELD

- Hindoes het geen probleem met evolusie nie.
- Hulle glo dat die heelal op evolusie gebaseer is.
- Hulle glo dat hulle 'n meer gevorderde evolusieteorie as die wetenskaplike een het.
- Die wetenskaplike teorie is beperk.
- Dit fokus slegs op die fisiese perspektief van die skepping.
- Hindoes glo dat mense oor hul geestelike en fisiese evolusie beheer het.
- Hindoes glo dat as 'n mens 'n goeie lewe lei, jy deur baie wedergeboortes sal ontwikkel totdat jy fisies en geestelik gevorderd is.
- Uiteindelik sal 'n mens bevryding van die fisiese bereik en een met God wees.
- Hindoes glo dat daar 'n intelligente ontwerper agter alles is, soos die evolusie van die mensdom en van die heelal.

Voorbeeld 3: BOEDDHISME

- Baie Boeddhistes voer aan dat die evolusieteorie en Boeddhisme ooreenstem.
- Aangesien Boeddhistes in die verganklikheid van alles glo, is selfs gode verganklik.
- Selfs Boeddhas leef nie vir ewig nie.
- Boeddhisme het geen rekening met die skepping nie.
- Boeddhistes gee nie om wat wetenskaplikes sê oor hoe die heelal en mense ontstaan het nie.
- Hulle heg egter spesiale betekenis aan die menslike bestaan.
- Boeddhistes glo dat alle lewe voortdurende transformasie en evolusie behels.
- Boeddhistes het in evolusie geglo lank voor Westerse wetenskaplikes dit gedoen het.

- Boeddhiste glo in die kontinuïteit van alle lewende wesens.
- Daarom het hulle geen probleem met die idee dat mense moontlik uit meer primitiewe primate ontwikkel het nie.

(10)

4.4 **Waarom sommige godsdienste Darwin se evolusieteorie verwerp het?**

- Dit is hoofsaaklik die Abrahamitiese godsdienste wat teen die evolusieteorie is, omdat dit teen hul fundamentele leringe oor die skepping van mense en hul status in die heelal is.
- Evolusie erken nie die bestaan van 'n Skepper nie.
- Dit plaas ook nie mense in die middelpunt van die skepping nie.
- Volgens evolusie is 'n mens bloot 'n ander organisme.
- Dit is teenstrydig met die leringe van die Abrahamitiese godsdienste, sowel as die Afrika Tradisionele Godsdienst.
- Die Abrahamitiese godsdienste leer dat mense na die beeld van God geskape is, wat mense bo alle skepping plaas.
- Volgens evolusie is mense deel van die proses van lewe, van ontstaan en verbygaan.
- Dit is teen godsdienstige leringe wat leer dat mense onsterflik is en dat hulle 'n geestelike deel (siel) besit.
- Godsdienste leer dat alles deur God geskep is en dat elke skepping perfek was.
  - Dit impliseer dat mense perfek geskape is, en hulle het nie uit primate ontwikkel nie.
  - Hulle voer verder aan dat die evolusie van 'n nuwe spesie nog nooit aangeteken is nie.

(10)

[50]

VRAAG 5

5.1 Met verwysing na enige EEN godsdienst, beantwoord die volgende vrae: bespreek die sentrale leringe daarvan onder die volgende opskrifte:

5.1.1 Die aard van die mensdom met verwysing na gemeenskap en die individu

VOORBEELD 1: Hindoeïsme

- Volgens die tradisionele Hindoe-beskouing kan mense in vier kategorieë verdeel word, genaamd varnas/kastes.
- Hierdie varnas dien die doel om die samelewing te organiseer.
- Individue ken dan hul plek of rol in die samelewing.
- Die gevolglike arbeidsverdeling vorm die verhouding tussen die gemeenskap en die individu.
- Varnas is om mense te kategoriseer volgens hul intrinsieke eienskappe.
- Die hoogste kaste bestaan uit Brahmanas, die geestelike leraars, priesters, filosowe en wetmakers.
- Hulle moet geestelike leiding en intellektuele onderhoud aan die samelewing bied.
- Die tweede kaste is die Ksatriyas, heersers en krygers, wie se plig dit is om die nasie te regeer en dit teen aggressie te beskerm.
- Hulle moet hul mag gebruik om die swakkes te beskerm en die goddeloses te straf.
- Die derde kategorie is die sakemanne. Hulle moet rykdom verdien.
- Hulle moet hul rykdom aan liefdadigheid en vir die welstand van die samelewing bestee.
- Die vierde kaste is Sudras, of arbeiders wat aktief en eerlik moet wees.

VOORBEELD 2: Islam

- Islam skep 'n balans tussen die regte van individue en die regte van die gemeenskap.
- Indien daar konflik is tussen die regte van individue en dié van die meerderheid, geniet die gemeenskap se regte voorrang.
- Individuele regte mag nie die regte van die meerderheid benadeel of skend nie.
- Die individu het spesifieke regte wat nie ontken kan word nie, maar met daardie regte kom verpligtinge teenoor die familie, gemeenskap en staat.
- Islam glo dat sy volgelingen verplig is om ondersteuning en bystand aan swak lede van die gemeenskap te bied.
- Die gemeenskap moet 'n konteks skep waarin die fisiese en intellektuele vermoëns van al sy lede kan floreer.
- Die gemeenskap moet alles wat goed of voordelig is aanmoedig en alles wat kwaad is, verbied of ontmoedig.
- Die gesamentlike sake van die gemeenskap moet op 'n basis van wedersydse oorlegpleging bestuur word.
- Moslems het sosiale verpligtinge nie net teenoor hul gemeenskappe nie, maar teenoor die hele mensdom.

(12)

5.1.2 Aard van goddelikheid.

Voorbeeld 1: Afrika Tradisionele Godsdiens

- God het mense geskape om as 'n gemeenskap te leef. Mense is beginsels en waardes gegee sodat hulle altyd in harmonie sou leef.
- Die meeste van die leringe en praktyke wat die ATR uitmaak, handel oor harmonie en goeie verhoudings met familie/klan, gemeenskap, voorouers, die natuurlike wêreld, God.
- Die individu kan nie groei/ontwikkel sonder die gemeenskap nie.
- Die individu verkry die betekenis van die lewe uit die gemeenskap, wat die bron is.
- Individuele sekuriteit word bereik deur die bou van die gemeenskap.

Voorbeeld 2: Islam

Islam glo in 'n universele God genaamd Allah.

- Geloof in die eenheid van Allah is die fondament van Islam.
- Allah het ander titels wat Sy eienskappe weerspieël.
- Hy is die Skepper (Khaliq) en Oorsprong (Badi) van die heelal, wat voortgaan om nuwe vorme van lewe te skep en die hele skepping te onderhou.
- Mense moet die bestaan van Allah bevestig en erken en in ooreenstemming met Sy goddelike wil leef.
- Die Moslem se begrip van goddelikheid word hoofsaaklik deur die Koran gevorm.

Voorbeeld 3: Judaïsme

- Hulle glo in die bestaan van 'n Opperwese genaamd Jahwe.
- God is die Skepper van die heelal.
- God het Homself aan die voorvaders en profete geopenbaar.
- God is die Gees, maar het die eienskappe van die mens.
- Hy is ewig teenwoordig, deur die geskiedenis en daarna.
- God skep, oordeel, verlos voortdurend en is persoonlik betrokke by die menslike lewe.

Voorbeeld 4: Boeddhisme

- Die meeste vorme van Boeddhisme aanvaar dat daar wesens is wat magtiger is en langer leef as mense.
- Hulle kan as 'gode' beskryf word.
- Die kern Boeddhistiese leer dat alles verganklik is, impliseer dat selfs die gode in Boeddhisme nie onsterflik is nie.
- Hulle mag dalk vir miljoene jare leef, maar uiteindelik sterf en wedergebore word.
- Hulle het nie die heelal geskep nie, want hulle is self deel daarvan.
- Boeddhistes mag tot 'n plaaslike god bid, maar hulle glo nie dat die god hulle kan help om verlig te word nie.

Voorbeeld 5: Hindoeïsme

- Vedas leer dat hoewel daar baie verskillende gode en godinne in die heelal is, hulle almal manifestasies van dieselfde goddelike krag is.
- Hierdie mag word na Brahman verwys – Brahman is nie 'n opperwese of godheid nie
- Brahman is die goddelike krag wat die hele heelal uitmaak
- Dit is die 'Wêreldsiel' wat oral bestaan, en alles is deel daarvan
- Brahman is 'n onpersoonlike krag wat nie deur mense beskryf of geken kan word nie, tensy en totdat hulle geestelike bevryding (moksha) bereik.

Voorbeeld 6: Christendom

- Christene glo in die bestaan van die opperste en goddelike wese bekend as God
- God openbaar Homself in drie persone
- God die Vader, skepper van die heelal
- God die Seun, die Verlosser en Bevryder van die mensdom
- God die Heilige Gees, die Raadgewer en Voorspraak van Christene
- Christene glo in die bestaan van die opperste en goddelike wese bekend as God

Voorbeeld 7: Baha'i-geloof

- God is die skepper van die heelal en is oneindig verhewe bo sy skepping.
- Mense het nie die vermoë om God se onkenbare wese ten volle te verstaan nie.
- Hulle kan die tekens van God se krag en eienskappe in die skepping sien.
- God is nie beperk tot of gedefinieer uitsluitlik deur sy of haar skepping nie.
- God word ook geensins beperk deur die eienskappe van sy skepping nie.
- Beide die geestelike en die fisiese skeppings is skeppings van dieselfde God

Voorbeeld 8: Taoïsme

- In Taoïsme is alles wat daar is, die heelal en dus is alles wat daar is, goddelik.
- Die werkinge van die heelal is goddelik.
- Taoïste beweer dat die Tao nie beskryf kan word nie.
- Die dinge wat gesien en aangeraak word, is 'wese'.
- Onbeperkte goddelikheid word beskryf as 'nie-wesenlik'
- Die nie-wese is die beginpunt van alles.
- Volgens die Taoïste bestaan alles in die skepping uit twee soorte kragte: die yang is aktief, lig, kragtig, manlik, en die yin is passief, donker en vroulik.

(12)

5.1.3 Die aard van die wêreld.

VOORBEELD 1: AFRIKAANSE TRADISIONELE GODSDIENS

- Vir die inheemse tradisionele Afrikaan sluit die aard van die wêreld alles in wat bestaan.
- Die wêreld word meer as die kosmos verstaan as bloot as die planeet Aarde.
- Alles wat bestaan, word beskou as 'n lewende heelheid wat homself in 'n verskeidenheid vorme en fases manifesteer.
- Lewe word verstaan as 'n voortdurende uitruiling van onderling gekoppelde kragte tussen en tussen alle wesens.
- Volgens hierdie begrip het die kosmos of die heelal nie 'n middelpunt nie.

VOORBEELD 2: ISLAM

- Volgens die Koran het Allah die heelal in ses fases geskep.
- Allah verskaf ook die energie wat alles in die heelal nodig het vir oorlewing en groei.
- Die bestaan van die heelal is nie toevallig nie en die lewe is nie doelloos nie, maar beplan en doelgerig.
- Die heelal, aangesien dit in tyd geskep is, is nie ewig nie, maar het 'n vaste tydsduur.
- Aangesien Allah alleen ewig is, sou om in die ewigheid van die heelal te glo, beteken om die skepping aan die Skepper gelyk te stel.
- Dit is 'n groot sonde (shirk)

(12)

5.2 Vergelyk die voordele en nadele van die mondelinge tradisie in godsdienste.

- Dit verwys na die manier waarop die oorspronklike boodskap van een geslag na 'n ander oorgedra word, mondelings, deur storievertelling, mondelinge onderrig en rituele.
- In alle godsdienste dien dit as 'n effektiewe manier om die oorspronklike boodskap van een geslag na 'n ander oor te dra.
- Mondelinge tradisie bied meer duidelikheid as geskrewe teks, as gevolg van narratiewe styl
- Die oorspronklike boodskap kan egter met verloop van tyd sy betekenis verloor.
- Sommige godsdienste lê meer klem op mondelinge tradisie as op hul heilige tekste
- Mondelinge tradisie speel steeds 'n belangrike rol in sommige godsdienste, bv. Afrika Tradisionele Godsdienste.
- Mondelinge tradisie loop steeds parallel met geskrewe tekste.
- Die ketting van vertellers is ook belangrik, aangesien dit na die bron lei.
- Mondelinge tradisie weerspieël die plaaslike dialek en kultuur. Dit word dus makliker in elke kultuur verstaan.

- Die nadeel van mondelinge tradisie is dat dit aanleiding kan gee tot verskillende en teenstrydige weergawes.
- Rituele in baie godsdienste sluit mondelinge tradisies in.
- Bv. Doop in die Christendom en inisiasieseremonies/verering van voorouers in Afrika Tradisionele Godsdiens

(14)

[50]**TOTAAL: 150**